

Financiële kwetsbaarheid mantelzorgers

Informatie voor gemeenten

Een life event, zoals het verlenen van mantelzorg, kan van grote invloed zijn op de financiële situatie. Mantelzorgers lopen een verhoogd risico op armoede problematiek en sociale uitsluiting. Als gemeente heeft u de opdracht om mantelzorgers te ondersteunen en te voorkomen dat zij overbelast raken of in de financiële problemen raken. Het is belangrijk dat de gemeenten hier integraal beleid op ontwikkelen.

Financiële gevolgen van het mantelzorgen

Door een terugtrekkende overheid hebben mantelzorgers een steeds grotere rol gekregen in de zorg en ondersteuning van familie, ouders, vrienden en andere hulpbehoevenden. Vanuit de Wmo 2015 zijn gemeenten aan zet als het gaat om de ondersteuning van mantelzorgers. Daarbij is het belangrijk dat er meer aandacht komt voor hun financiële situatie. Mantelzorg brengt al snel extra kosten met zich mee en kan op langere termijn leiden tot verlies van inkomen.

Het Nationaal Mantelzorgpanel van Mezzo heeft in 2015 onderzoek gedaan naar de kosten waar mantelzorgers mee te maken hebben vanwege het mantelzorgen.

- * 55% geeft aan dat ze het krap hebben of vaak geld tekort komen.
- * Voor 15% van de respondenten staan de kosten in de weg van het zorgen.
- * Was-, reis- en telefoonkosten zijn bij resp. 43%, 55% en 52% de hoogste kosten.
- * De respondenten geven aan jaarlijks gemiddeld € 1.100 aan kosten te maken.

De Kostendelersnorm wordt ook wel de mantelzorgboete genoemd. Om deze mantelzorgboete voor alle mantelzorgers van tafel te krijgen, wordt flink gestreden. Meerdere moties zijn hiervoor ingediend in de Tweede Kamer. Gemeente Den Bosch gaat mantelzorgers financieel compenseren voor deze korting op hun uitkering wanneer zij samen (gaan) wonen met degene waar zij voor zorgen. Hiermee zoekt de gemeente het randje van de wet op.

'Mantelzorgers zijn mensen die langdurig en onbetaald zorgen voor een chronisch zieke, gehandicapte of hulpbehoevende persoon uit hun omgeving. Dit kan een partner, ouder of kind zijn, maar ook een ander familielid, vriend of kennis.'

Feiten en cijfers

- * In 2016 moesten 590 duizend van de ruim 7,2 miljoen huishoudens rondkomen van een laag inkomen (CBS, 2018).
- * Het doorsneetekort per arm huishouden in 2016 is € 2.300 (SCP, 2018).
- * Bijna 605.000 mensen in Nederland zijn langdurig arm (SCP, 2018).
- * Het aantal werkende armen neemt toe (SCP, 2018).
- * Eén op de negen kinderen in Nederland groeit op in een gezin in armoede (Kinderombudsman, 2017).

Verlies van inkomen uit werk

Zo'n 70% van de mantelzorgers heeft een betaalde baan en biedt daarnaast zorg voor meer dan 8 uur per week. Dit kan zwaar worden en leiden tot minder werken. Wanneer een mantelzorger in loondienst is en het zwaar of onmogelijk is om het werk te blijven combineren met het zorgen, dan kan de mantelzorger gebruik maken van een aantal verlofregelingen (zie ook website CNV). Behalve het calamiteitenverlof hebben de regelingen direct invloed op het inkomen.

- * Calamiteitenverlof
- * Kortdurend zorgverlof
- * Langdurend zorgverlof
- * Onbetaald verlof
- * Levensloopregeling inzetten.

Daarnaast kan de werkgever eraan bijdragen om werk en privé beter te combineren en werknemers duurzaam inzetbaar te houden.

- * Sparen voor verlof
- * Persoonlijk budget (salaris of vrije dagen)
- * Thuiswerken
- * Flexibeler personeelsbeleid

Verlies van inkomen uit uitkering

Voor mensen met een WW, WIA of bijstandsuitkering kan het mantelzorgen ook grote financiële gevolgen hebben.

WW-uitkering

Wanneer de mantelzorger een WW-uitkering ontvangt kan deze ontheffing van de sollicitatieplicht aanvragen. Deze ontheffing duurt maximaal zes maanden. Die periode moet gebruikt worden om vervangende zorg te regelen.

Mantelzorgforfait

Als de mantelzorger in de jaren voordat deze werkloos is geworden mantelzorg heeft verleend en dit uit een PGB betaald werd, dan heeft de mantelzorger mogelijk recht op het mantelzorgforfait. Dit betekent dat de jaren waarin de zorg werd verleend voor de helft meetellen als arbeidsverleden voor de WW-uitkering (of WIA-uitkering).

Bijstandsuitkering

Voor de bijstandsuitkering geldt geen algemene regeling voor mantelzorgers. In sommige gemeenten hoeven mantelzorgers met een intensieve zorgtaak niet verplicht te solliciteren. De gemeente bepaalt dit per individuele situatie.

Tegenprestatie

In sommige gemeenten geldt de verplichte tegenprestatie. Daarvan kunnen mantelzorgers en mensen die onbetaald vrijwilligerswerk doen, worden vrijgesteld.

De kostendelersnorm

De kostendelersnorm wordt toegepast als meerdere volwassenen in één huis wonen die de kosten kunnen delen. Dit betekent vaak een korting op de uitkering. Gemeenten kunnen rekening houden met het toepassen van de kostendelersnorm voor mantelzorgers. Op gehuwden en tweedegraads familieleden die samen gingen wonen om te mantelzorgen werd de kostendelersnorm niet toegepast. In de kamer is een [wetswijziging](#) aangenomen waardoor deze uitzondering niet meer geldt. Kortingen op de uitkering gaan niet per direct in, maar personen in deze situaties krijgen 2 jaar om zich voor te bereiden op de financiële gevolgen van deze wijziging.

Medehuuderschap

Wanneer een mantelzorger bij de zorgvrager intrekt, kan medehuuderschap aangevraagd worden. Echter, dit geldt pas na twee jaar gedeelde duurzame huishouding. Mocht het voorkomen dat de mantelzorger intrekt bij de zorgvrager en deze laatstgenoemde binnen twee jaar komt te overlijden, dan is de mantelzorger niet automatisch huurder van de woning. Hij of zij zou dan op straat kunnen komen te staan. Er ligt hier een taak bij de gemeente om er samen met woningcorporaties (en eventueel particuliere verhuurders) voor te zorgen dat er een regeling wordt getroffen.

Verlies van inkomen uit ondernemerschap

Zelfstandigen zijn zelf verantwoordelijk voor hun werk en inkomen. Soms hebben zij zelf gekozen voor het ZZP-bestaan om werk en mantelzorg voor hun naaste te kunnen combineren. Maar wanneer zij niet werken, verdienen zij niets. Daarnaast kunnen zij niet altijd gebruik maken van verlofregelingen zoals iemand die in loondienst werkt dat wel kan. Werk & Mantelzorg heeft samen met ZZP Nederland onderzocht hoe zelfstandige ondernemers de combinatie tussen werk en mantelzorg ervaren.

Enkele cijfers uit dit rapport:

- * 58% heeft financiële problemen door minder inkomsten en/of extra uitgaven
- * 55% heeft geen verlofregelingen
- * 30% kan minder werk aannemen

kennis en aanpak van
sociale vraagstukken

Bijdrage gemeente in de kosten

- * Individuele bijzondere bijstand verstrekken voor specifiek gemaakte kosten.
- * Eigen bijdrage Wmo voor deze groep aanpassen.
- * Collectieve zorgverzekering voor minima of goedkopere WA-verzekering.
- * Tegemoetkoming voor mantelzorgwoningen en aanpassingen in eigen huis.
- * Het mantelzorgcompliment, circa € 150-200 per jaar (bv. gemeente Maastricht en Arnhem).
- * Tegemoetkoming in de parkeerkosten (bv. gemeente Utrecht en Rijswijk).
- * Tegemoetkoming in de huishoudelijke hulp (bv. gemeente Utrecht en Amersfoort)

Meer informatie

- * [Themapagina informele zorg](#)
- * [Wat werkt bij dossier Mantelzorgondersteuning](#) van Movisie. Dit dossier vermeldt de meest recente inzichten vanuit onderzoek en praktijk bij mantelzorgondersteuning.
- * [Landelijke vereniging voor mantelzorgers en professionals](#).
- * www.sociaalweb.nl: Dossier mantelzorg
- * [CNV: Mantelzorg en verlof](#)
- * Stichting ZZP Nederland en Stichting Werk en Mantelzorg: Factsheet zelfstandigen en mantelzorg. Artikel: [Combinatie mantelzorg ook lastig voor zzp-er](#).
- * www.uvw.nl: [Vergoedingen voor mantelzorgers](#)

Meer weten?

Movisie helpt en stimuleert gemeenten om samen met mantelzorgers het beleid te ontwikkelen.

U kunt hierover contact met ons opnemen:
Roos Scherpenzeel, r.scherpenzeel@movisie.nl of
Mirjam Andries, m.andries@movisie.nl